

opr. mgr Izabela Wrzosek

**Przedmiotowy system oceniania- język polski
klasy I-III.
(Gimnazjum im. bł. Edwarda Grzymały
w Sadownem)**

1. W przedmiotowym systemie oceniania będą oceniane następujące elementy wiedzy, umiejętności, postawy:

- **wiedza o języku**
 - składnia i fleksja
 - części mowy i ich funkcje w zdaniu
 - nieodmienne części mowy
 - znaczenie i stosowanie związków frazeologicznych
- **wiedza o literaturze**
 - znajomość treści omawianych utworów literackich
 - zróżnicowanie gatunków literackich, wskazywanie ich cech charakterystycznych
 - elementy analizy i interpretacji
 - właściwe posługiwanie się terminologią
- **formy wypowiedzi**
 - poprawne redagowanie różnych form wypowiedzi: opowiadanie, opis, list, streszczenie, notatka, wywiad, sprawozdanie, recenzja, protokół, wybrane formy użytkowe (życzenia, ogłoszenia)
 - konstruowanie wypowiedzi ustnej i doskonalenie form komunikacji
- **ortografia i interpunkcja**
- **wyrażanie szacunku dla dorobku minionych pokoleń, patriotyzm**
- **postawy uczniów wobec wartości uniwersalnych:**
 - tolerancja
 - dobro
 - prawda
 - uczciwość
 - kreatywność
 - pogłębianie wiedzy poprzez docieranie do różnych źródeł (nie tylko literackich)
 - umiejętność pracy w zespole

2. Sposób oceniania (formy aktywności podlegające ocenie):

- **Prace pisemne w semestrze:**
 - 2-3 sprawdziany z nauki o języku
 - 2-3 prace klasowe
 - 2 sprawdziany ortograficzno – interpunkcyjne
 - sprawdzian gramatyczno – literacki (w oparciu o tekst lektury)

- test z kompetencji czytelniczych
- **Prace domowe**
 - prace domowe – wypracowania
 - pozostałe według rozkładu materiału nauczania nauczyciela
- **udział w konkursach (klasowych, szkolnych, pozaszkolnych)**

Uwaga: Laureaci konkursów (literackich, językowych, ortograficznych, recytatorskich...) , min. na szczeblu powiatowym, uzyskują końcową ocenę semestralną wyższą o 1 stopień od oceny wynikającej z tzw. średniej ważonej.

- dłuższe i krótsze wypowiedzi ustne (na ocenę)
 - recytacja utworów lub ich fragmentów
 - samodzielność w zdobywaniu informacji (słowniki, encyklopedie w media)
 - oryginalność i pomysłowość w prezentowaniu swych działań twórczych (inscenizacje, audycje, działalność plastyczna)
 - zaangażowanie w tok lekcji, umiejętność pracy zespołowej
 - estetyka prac, zeszytu...
 - kultura języka.
3. Zróżnicowanie źródeł informacji o postępach ucznia:
- **decydujący wpływ na ocenę końcową ucznia mają:**
 - samodzielne prace pisemne (prace klasowe, testy, sprawdziany)
 - odpowiedzi ustne i zaangażowanie w tok lekcji
 - oryginalność i pomysłowość w prezentowaniu działań twórczych
 - wyniki w konkursach (literackich, językowych, recytatorskich, ortograficznych...)
 - **inne czynniki wpływające na ocenę:**
 - prace domowe
 - estetyka zeszytu
 - estetyka prac
 - kultura języka
 - recytacja
4. Sposób przekazywania informacji zwrotnej:
- w skali ocen wyrażonej stopniami od 1 do 6
 - plusy i minusy
5. Kryteria oceny sprawdzianów i prac klasowych (skala punktowa):
- 0-29%- ocena niedostateczna
 - 30-50%- ocena dopuszczająca
 - 51-71%- ocena dostateczna

- 72-84%- ocena dobra
- 85-95%- ocena bardzo dobra
- 96-100%- ocena celująca

Kryteria oceniania

Klasa I

Ocena celująca

Otrzymuje uczeń, którego wiedza i umiejętności obejmują (i/lub wykraczają poza) obowiązujący program nauczania:

- twórczo oraz samodzielnie rozwija własne uzdolnienia i zainteresowania,
- proponuje rozwiązania oryginalne i obejmujące materiał programowy,
- jego wypowiedzi ustne i pisemne są bezbłędne oraz cechują się dojrzałością myślenia,
- nie powiela cudzych poglądów, potrafi krytycznie ustosunkować się do językowej, literackiej i kulturalnej rzeczywistości,
- bierze udział i osiąga sukcesy w konkursach przedmiotowych i literackich,
- podejmuje działalność literacką lub kulturalną w różnych formach szkolnych, prezentuje wysoki poziom motoryczny oraz artystyczny.

Ocena bardzo dobra

Otrzymuje uczeń, który opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności przewidzianych programem nauczania klasy I.

Kształcenie językowe i literackie:

- sprawnie posługuje się w wypowiedziach różnymi środkami językowymi, słownictwem o zabarwieniu emocjonalnym,
- biegle dokonuje przekształceń tekstu literackiego (streszczenie, opis),
- redaguje list połączony z innymi formami wypowiedzi do różnych adresatów,
- redaguje protokół z dyskusji,
- redaguje notatkę w formie streszczenia,
- redaguje charakterystykę postaci, udowadnia złożoność natury ludzkiej i dostrzega zmiany zachodzące w osobowości i postępowaniu, w sposób samodzielny i wszechstronny dokonuje oceny prezentowanego bohatera,

- dokonuje opisu sytuacji na podstawie lektury, a także wydarzeń, sytuacji rzeczowych,
- zdaje sprawozdanie z telewizyjnego programu rozrywkowego, dodaje własny komentarz krytyczny,
- bezbłędnie dokonuje analizy utworu epickiego, odróżnia fikcję od prawdy historycznej,
- rozróżnia fazy przebiegu akcji w utworze (zawiązanie akcji, punkt kulminacyjny, rozwiązanie akcji),
- dostrzega zmiany zachodzące w postępowaniu bohaterów,
- dobiera odpowiednie cytaty,
- rozpoznaje komizm słowny, sytuacji i postaci,
- określa rolę autora dramatu, reżysera, scenografa i aktora jako twórcy sztuki teatralnej,
- odczytuje alegorię i morał w bajkach oraz prawdy ogólne w przypowieści,
- samodzielnie korzysta ze słowników polszczyzny, słownika frazeologicznego i interpunkcyjnego w celu bogacenia słownictwa i korekty własnych prac

Nauka o języku:

- świadomie posługuje się różnymi rodzajami wypowiedzeń pojedynczych, dostosowuje je do odbiorcy,
- stosuje podmiot w mianowniku, dopełniaczu, domyślny, szeregowy,
- stosuje orzeczenie czasownikowe, imienne, z czasownikiem modalnym i z frazeologicznym,
- przekształca wypowiedzenie pojedyncze na złożone i odwrotnie,
- stosuje własną interpunkcję,
- tworzy zdania z orzeczeniem czasownikowym, imiennym i z czasownikiem modalnym oraz z orzeczeniem wyrażonym frazeologizmem,
- rozróżnia tryby i strony czasownika,
- umie przekształcić stronę czynną na bierną,
- tworzy zdania z podmiotem w mianowniku, dopełniaczu, z podmiotem domyślnym i szeregowym,
- świadomie stosuje rzeczownik w funkcji przydawki, dopełnienia, okolicznika, orzecznika,
- wzbogaca wypowiedzi ustne i pisemne przymiotnikami w funkcji przydawki i orzecznika,
- stosuje w wypowiedziach ustnych i pisemnych liczebniki w funkcji przydawki i podmiotu,
- świadomie stosuje różne formy zaimków w celu osiągnięcia spójności wypowiedzi,
- tworzy i stosuje odpowiednie stopnie przysłówka ze względu na przekazywaną informację i intencję wypowiedzi,
- poprawnie pisze przymiotniki złożone,
- przekształca wypowiedzenia różnego typu stosując zamienne spójniki,

- stosuje partykuły w wypowiedzeniach w celu zasygnalizowania postawy i uczuć nadawcy wobec wypowiadanych treści,
- stosuje w wypowiedziach odpowiednie wykrzykniki dla uwydatnienia przeżyć, wrażeń i emocji.

Ocena dobra

Otrzymuje uczeń, który opanował wiedzę i umiejętności przewidziane podstawą programową .

Kształcenie językowe i literackie:

- podejmuje próby wypowiadania się w formach trudniejszych niż określone podstawą programową (sprawozdanie, recenzja, opis sytuacji, charakterystyka porównawcza),
- redaguje protokół lekcji, formułuje dedykację, życzenia, pozdrowienia, ogłoszenia,
- sporządza notatkę w formie planu,
- w wypowiedzeniach podejmuje próbę oceny a także wartościowania problemów i zjawisk dotyczących języka, literatury, kultury,
- potrafi samodzielnie poprawić większość własnych błędów,
- wykorzystuje dobrą znajomość treści omawianych lektur,
- omawia elementy świata przedstawionego, wskazuje akcję, wątki, bohaterów i ich powiązania,
- określa typ powieści ,
- wymienia rodzaje i gatunki literackie, określa ich cechy,
- zna terminy literackie,

Nauka o języku:

- posługuje się różnymi rodzajami wypowiedzeń pojedynczych, stosuje odpowiednią interpunkcję,
- konstruuje wypowiedzenia pojedyncze i złożone,
- rozpoznaje w zdaniu orzeczenie czasownikowe, imienne i orzeczenie z czasownikiem modalnym,
- poprawnie pisze cząstki: - bym, -byś, -by,
- posługuje się czasownikami w różnych trybach i stronach,
- poprawnie tworzy formy czasownika,
- stosuje w zdaniu podmiot w mianowniku, dopełniaczu, podmiot domyślny, szeregowy,
- dostrzega osobliwości w odmianie niektórych rzeczowników,
- stosuje w wypowiedziach ustnych i pisemnych przymiotnik w funkcji przydawki i orzecznika,
- wskazuje w zdaniu liczebnik w funkcji przydawki i podmiotu,
- zastępuje różne części mowy odpowiednimi zaimkami,
- stosuje stopień wyższy i najwyższy przysłówka,
- poprawnie pisze „nie” z przysłówkiem w stopniu wyższym i najwyższym,

- poprawnie pisze wyrażenia przymkowe,
- poprawnie używa spójnika jako wskaźnika stosunków między wyrazami w zdaniu pojedynczym,
- poprawnie pisze partykułę *nie, by, że, no, li, czy*,
- dostrzega celowość użycia wykrzyknika w wypowiedzi ustnej i pisemnej.

Ocena dostateczna

Otrzymuje ją uczeń, który opanował wiadomości i umiejętności zawarte w podstawie programowej.

Kształcenie językowe i literackie:

- przedstawia treść utworów na podstawie cichego czytania tekstu, określa akcję i jej przebieg, wskazuje monologi i dialogi, rozumie motywy postępowania bohaterów,
- zna pojęcia dramatu, fraszki, hymnu, powieści historycznej, poprawnie posługuje się nimi w wypowiedziach,
- poprawnie redaguje charakterystykę postaci, opowiadanie, opis, streszczenie, sprawozdanie z lektury (przynajmniej podejmuje próby),
- samodzielnie posługuje się poznaczonymi słownikami,

Nauka o języku:

- tworzy różne strony czasownika,
- określa funkcje składniowe znanych części mowy,
- pisze w miarę poprawnie partykułę „nie”, „by” z czasownikami,
- wyróżnia w zdaniu rzeczownik, określa jego formę fleksyjną,
- wyszukuje w zdaniu przymiotnik, stosuje w poprawnych formach gramatycznych,
- wyróżnia przymiotniki podlegające stopniowaniu i stopniuje je,
- rozróżnia zaimki,
- rozpoznaje partykuły,
- uzupełnia zdania partykułami.

Ocena dopuszczająca

Otrzymuje ją uczeń, którego wiedza i umiejętności pozwalają na samodzielne lub przy pomocy nauczyciela wykonanie zadań o niewielkim stopniu trudności.

Kształcenie językowe i literackie:

- jego technika czytania i rozumienia tekstu literackiego pozwala na samodzielne opowiadanie odtwórcze,
- w stopniu zadowalającym pracuje z książką, zaznaczając odpowiednie fragmenty,

- pisze charakterystykę bohatera literackiego, opowiadanie odtwórcze, streszczenie, list, notatkę,
- w wypowiedziach pisemnych popełnione błędy językowe, stylistyczne, logiczne i ortograficzne nie przekreślają całkowicie wartości pracy i wysiłku, jaki włożył w ich napisanie.

Nauka o języku:

- potrafi rozpoznawać odmienne i nieodmienne części mowy i znaleźć je w tekście,
- na prostych przykładach robi wykresy zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie.

Ocena niedostateczna

Otrzymuje ją uczeń, który przy pomocy nauczyciela nie był w stanie opanować elementarnych wiadomości z podstawy programowej.

Kształcenie językowe i literackie:

- nie opanował elementarnych wiadomości dotyczących gatunków literackich, ich budowy, analizy utworu literackiego,
- ma słaby zakres słownictwa, błędnie redaguje swe wypowiedzi pod względem językowymi składniowym,
- nie opanował techniki głośnego i cichego czytania tekstu w stopniu zadowalającym,
- ma trudności ze zrozumieniem lektury.

Nauka o języku:

- ma kłopoty z rozpoznawaniem odmiennych i nieodmiennych części mowy,
- nie potrafi w stopniu zadowalającym przyswoić poznanego materiału gramatycznego przewidzianego programem klasy I gimnazjum,
- nawet przy pomocy nauczyciela nie jest w stanie rozwiązać zagadnień o elementarnym stopniu trudności.

Kryteria oceniania

Klasa II

Ocena celująca

Otrzymuje ją uczeń, który swoją wiedzą i umiejętnościami potwierdza znajomość programu nauczania (i/lub wykracza poza obowiązujące treści nauczania):

- sprawnie, świadomie redaguje różne formy wypowiedzi, potrafi je łączyć (w zależności od potrzeb) lub redaguje formy nieprzewidziane programem nauczania,
- wykorzystuje wiadomości spoza programu,
- redaguje prace ciekawe, oryginalne, twórcze, pomysłowe, nieszablonowe, o odmiennym od ogólnie przyjętego spojrzenia,
- posługuje się różnego typu wypowiedziami, pisze z emfazą, stosuje wyrazy, wyrażenia i zwroty wzbogacające wypowiedź,
- tworzy ciekawy, dowcipny dialog, swobodnie wprowadza go w różne wypowiedzi w zależności od intencji,
- dobiera ciekawe, oryginalne cytaty, spoza lektur poznawanych podczas lekcji,
- pisze poprawnie wyrazy, wyrażenia i zwroty będące wyjątkami lub nowo poznawane,
- potrafi skupić na sobie uwagę odbiorcy dzięki sposobowi mówienia,
- uczestniczy w konkursach klasowych, szkolnych i pozaszkolnych – osiąga sukcesy,

Ocena bardzo dobra

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności przewidzianych programem nauczania.

Kształcenie językowe i literackie:

- sprawnie posługuje się w wypowiedziach różnymi środkami językowymi (leksykalnymi, składniowymi), słownictwem o zabarwieniu emocjonalnym, konstruuje wypowiedź zgodną z tematem, posługuje się poprawną polszczyzną, unika powtórzeń,
- biegle dokonuje przekształceń tekstu literackiego(streszczenie, sprawozdanie, opis, opowiadanie),
- redaguje charakterystykę porównawczą, używając słownictwa nazywającego uczucia, stany psychiczne i reakcje zewnętrzne, umiejętnie wprowadza cytaty z utworu literackiego, w sposób samodzielny i wszechstronny dokonuje oceny prezentowanego bohatera,
- dokonuje opisu sytuacji na podstawie lektury, a także wydarzeń, sytuacji rzeczywistych,
- opisuje zjawiska przyrodnicze, krajobraz, wzbogaca wypowiedź różnorodnymi środkami artystycznego wyrazu,
- redaguje sprawozdanie z przebiegu fikcyjnego lub rzeczywistego wydarzenia, świadomie stosuje składnię typu informacyjnego,
- redaguje recenzję w formie artykułu do gazetki,
- porządkuje argumenty i sporządza plan kompozycyjny rozprawki,
- redaguje list połączony z innymi formami wypowiedzi do różnych adresatów,
- redaguje protokół z dyskusji,

- jest świadomym odbiorcą dzieła literackiego, filmowego czy teatralnego, porównuje dramat z realizacją telewizyjną, powieść z jej adaptacją filmową,
- bezbłędnie dokonuje analizy utworu epickiego, wskazuje elementy świata przedstawionego, typ narracji, określa bohaterów na podstawie języka jakim się posługują, wyodrębnia akcję, fabułę, epizody, wątki,
- wskazuje w tekście środki językowe właściwe dla funkcji wypowiedzi (zwroty do adresata, pytania retoryczne, grzecznościowe, argumentowanie),
- wskazuje w opowiadaniu opisy, określa ich funkcje, rozpoznaje środki językowe służące wyrażaniu uczuć i nastroju w opisach,
- analizuje i interpretuje utwór liryczny, określa typ liryki, rodzaj podmiotu lirycznego,
- zna typ narracji, komizm i jego rodzaje, omawia poznawcze i moralne walory utworu,
- omawia symbolikę utworu, nawiązuje do obyczajowości i tradycji narodowej, wskazuje na jej ciągłość, wartości moralne i estetyczne,
- samodzielnie korzysta ze słownika poprawnej polszczyzny, słownika ortograficznego i wyrazów bliskoznacznych w celu bogacenia słownictwa i korekty własnych prac,
- dba o estetykę pisania, poprawnie stosuje akapitu i zachowuje właściwe marginesy.

Nauka o języku:

- tworzy zdania z orzeczeniem czasownikowym, imiennym i z czasownikiem modalnym oraz z orzeczeniem wyrażonym frazeologizmem,
- określa funkcje stron czasownika, zasadę stosowania strony czynnej i biernej,
- wskazuje różnice między czasownikiem przechodnim i nieprzechodnim,
- wyjaśnia, na czym polega nieregularność odmiany czasownika, osobliwości w odmianie rzeczowników,
- stosuje odpowiednie stopnie przymiotnika ze względu na przekazywaną informację i intencję wypowiedzi,
- bezbłędnie przeprowadza klasyfikację zaimków (ze względu na różne kryteria),
- poprawnie pisze zaimki złożone,
- określa funkcje pełnione w wypowiedzeniach przez partykuły i wykrzykniki,
- przeprowadza analizę składniową zdania pojedynczego na trudniejszych przykładach,
- omawia znaczenie okoliczników, ich funkcje składniowe, sposoby wyrażania, związek z wyrazem określanym,
- określa funkcje wyrazów stojących poza związkami zdania,
- wskazuje różnice między rodzajami zdań podrzędnych,

- przedstawia budowę zdania złożonego na wykresie, nazywa zdania składniowe,
- dokonuje analizy słowotwórczej wyrazu, tworzy rodzinę wyrazów,
- określa ekspresywne i znaczeniowe funkcje formantów,
- poprawnie pisze skróty i skrótowce,
- określa cechy głosek,
- wskazuje i nazywa zjawiska fonetyczne (uproszczenia, upodobnienia pod względem dźwięczności),

Ocena dobra

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który opanował wiedzę i umiejętności przewidziane podstawą programową.

Kształcenie językowe i literackie:

- podejmuje próby wypowiadania się w formach trudniejszych niż określone podstawą programową (np. sprawozdanie, recenzja, opis sytuacji, charakterystyka porównawcza),
- określa i ocenia postawy bohaterów ze względu na ich stosunek do pojęć: szczęście, miłość, wierność, wiara w Boga i ideały,
- dobiera odpowiednie fragmenty tekstu w celu wspierania swoich sądów,
- umieszcza poznane teksty we właściwych ramach chronologicznych,
- wskazuje dobrą znajomość treści omawianych lektur, omawia elementy świata przedstawionego utworu – wskazuje wątek, bohaterów i ich powiązania, akcję,
- wymienia rodzaje i gatunki literackie, określa ich cechy,
- zna terminy literackie,
- poprawnie zapisuje dialog, wzbogaca pracę o elementy opisów,
- sporządza notatki i sprawnie posługuje się nimi w czasie lekcji,
- wskazuje w utworze poznane środki stylistyczne, określa ich funkcję w utworze.

Nauka o języku:

- określa funkcje składniowe rzeczownika – odmienia przez przypadki, liczby – poprawnie zapisuje osobliwe i nieosobliwe czasowniki,
- określa rolę imiesłów z zdaniu,
- poprawnie stosuje nieregularne formy czasownika,
- odróżnia nieodmienne części mowy – nazywa rodzaje partykuł, wykrzykników,
- pisze poprawnie partykuły z różnymi częściami mowy,
- przeprowadza analizę składniową zdania pojedynczego rozwiniętego,
- potrafi nazwać rodzaje zdań podrzędnie i współrzędnie złożonych,
- poprawnie pisze wyrażenia przyimkowe,
- dostrzega celowość użycia wykrzyknika w wypowiedzi ustnej i pisemnej,

- dokonuje analizy słowotwórczej wyrazu, wykonuje wykres rodziny wyrazów,
- określa podstawowe funkcje formantów,
- wyjaśnia skróty, zna ich pisownię,
- określa cechy głosek,
- wskazuje upodobnienia pod względem dźwięczności i uproszczenia grup spółgłoskowych,

ocena dostateczna

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który posiadał wiadomości i umiejętności łatwe do opanowania, użyteczne w życiu codziennym i absolutnie niezbędne do kontynuowania nauki na wyższym szczeblu.

Kształcenie językowe i literackie:

- przedstawia treść utworu na podstawie cichego czytania tekstu, określa akcję i jej przebieg, wskazuje monologi i dialogi, rozumie motywy postępowania bohaterów,
- zna pojęcia: dramat, fraszka, satyra, powieść historyczna; poprawnie posługuje się nimi w wypowiedziach,
- poprawnie redaguje charakterystykę postaci, opowiadanie, opis, streszczenie, sprawozdanie z lektury,
- samodzielnie posługuje się poznanymi słownikami,
- zna i stosuje w stopniu przynajmniej dostatecznym zasady ortografii, interpunkcji,

Nauka o języku:

- odróżnia imiesłów od innych form czasownikowych, rozróżnia imiesłowy przymiotnikowe i przysłówkowe,
- tworzy różne strony czasowników,
- określa funkcje składniowe znanych części mowy,
- rozróżnia okoliczniki, potrafi określić sposób ich wyrażania,
- pisze w miarę poprawnie partykuły „nie” i „by” z czasownikiem,
- wyróżnia z zdania rzeczownik, określa jego formę fleksyjną, funkcję składniową, łączy w związki składniowe z innymi wyrazami,
- wyszukuje w zdaniu przymiotnik, stosuje w poprawnych formach gramatycznych, wyróżnia przymiotniki podlegające stopniowaniu i stopniuje je, określa funkcję w zdaniu,
- rozróżnia zaimki,
- rozpoznaje partykuły,
- uzupełnia zdania wykrzyknikami,
- na łatwych przykładach przeprowadza analizę zdania pojedynczego, wyodrębnia zespoły składniowe, sporządza wykres zdania,
- rozróżnia rodzaje okoliczników,
- rozpoznaje zdania złożone współrzędnie i podrzędnie,

- wyróżnia imiesłowowy równoważnik zdania,
- przy pomocy nauczyciela rysuje schemat składniowy zdania złożonego,
- na prostych przykładach wskazuje podstawę słowotwórczą i formant,
- wykonuje mało skomplikowane wykresy rodziny wyrazów,
- określa cechy głosek.

Ocena dopuszczająca

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, którego wiedza i umiejętności pozwalają na samodzielne lub przy pomocy nauczyciela wykonanie zadań o niewielkim stopniu trudności.

Kształcenie językowe i literackie:

- jego technika czytania i rozumienia tekstu literackiego daje możliwość samodzielnego przekazania opowiadania odtwórczego,
- potrafi odróżnić w utworze fikcję, fakt, autentyzm,
- w stopniu zadawalającym pracuje z książką: zaznacza fragmenty, rozumie je, wyciąga z nich proste wnioski,
- określa najważniejsze cechy powieści: akcję, wątki, bohaterów, temat,
- potrafi 2 –3 zdaniami ocenić bohatera,
- odróżnia epikę, lirykę dramat,
- umie w katalogu alfabetycznym i rzeczowym znaleźć odpowiednią informację biograficzną, a we wskazanym słowniku podane hasło,
- w prostych przykładach wskazuje apostrofę, porównanie, przenośnię, epitet, rymy, pytania retoryczne,
- rozumie pojęcia: archaizm, podmiot liryczny, obyczaj, adaptację operę, środki masowego przekazu,
- samodzielnie pisze plan ramowy i szczegółowy, charakterystykę bohatera, opowiadanie, list, streszczenie, porządek zebrania
- w miarę poprawnie wygłasza z pamięci utwory poetyckie lub fragmenty prozy,
- w wypowiedziach pisemnych popełnia błędy językowe, stylistyczne, logiczne, ortograficzne, które nie przekreślają całkowicie wartości pracy i wysiłku, jaki włożył w ich napisanie,
- pisze podanie, życiorys i CV.

Nauka o języku:

- rozpoznaje odmienne i nieodmienne części mowy,
- poprawnie stosuje w zdaniu skrócone formy zaimków,
- odmienia czasownik przez osoby, liczbę, rodzaje i tryby,
- wskazuje w prostych przykładach imiesłów (bez określania jego nazwy),
- odmienia rzeczownik, przymiotnik i łatwe przykłady liczebnika,

- samodzielnie pisze 1 –2 przykłady osobliwości w odmianie rzeczownika,
- wyodrębnia z zdania podmiot, orzeczenie, wskazuje ich określenia (bez nazywania),
- rozróżnia zdanie pojedyncze i złożone , równoważnik zdania, zdanie pytające, wykrzyknikowe, oznajmujące,
- na prostych przykładach rozróżnia zdania współrzędnie złożone i podrzędnie złożone,
- wykonuje wykres prostego zdania złożonego,
- wskazuje wyraz podstawowy i pochodny,
- tworzy rodzinę wyrazów,
- odróżnia samogłoski od spółgłosek.

ocena niedostateczna

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, którego wiedza i umiejętności wykluczają samodzielne lub przy pomocy nauczyciela wykonanie zadań o elementarnym stopniu trudności.

Kształcenie językowe i literackie:

- uczeń nie opanował techniki głośnego i cichego czytania tekstu w stopniu zadowalającym, ma trudności ze zrozumieniem lektury
- nie potrafi pracować z książką,
- nie opanował w stopniu zadowalającym wiadomości dotyczących rodzajów i gatunków literackich,
- nie zna podstawowych cech powieści,
- nie potrafi dokonywać analizy utworu literackiego,
- nie rozróżnia podstawowych środków artystycznego obrazowania,
- nie potrafi formułować dłuższych form wypowiedzi pisemnej (opowiadanie, opis, charakterystyka, streszczenie, list),
- ma słaby zakres słownictwa, błędnie redaguje swoje wypowiedzi pod względem językowym,
- w wypowiedziach pisemnych nie przestrzega zasad ortograficznych, interpunkcyjnych, językowo – logicznych i stylistycznych.

Nauka o języku:

- ma kłopoty z rozpoznaniem odmiennych i nieodmiennych części mowy,
- popełnia rażące błędy w odmianie czasownika, rzeczownika, przymiotnika i liczebnika,
- nie zna osobliwości w odmianie rzeczownika,
- nie potrafi wskazać w zdaniu części zdania,
- ma kłopoty z rozróżnianiem zdania pojedynczego, zdania złożonego, równoważnika zdania,

- nie potrafi rozróżnić zdań współrzędnie i podrzędnie złożonych,
- nie odróżnia wyrazu podstawowego od pochodnego,
- nie umie utworzyć wyrazów pokrewnych,
- nie rozróżnia litery, samogłoski, spółgłoski.

Kryteria oceniania

Klasa III

Ocena celująca

Otrzymuje ją uczeń, którego wiedza i umiejętności obejmują (i/lub znacznie wykraczają poza) obowiązujący program nauczania:

- umie wykorzystywać swoją wiedzę nabytą w szkole jak i poza nią ,
- umie samodzielnie wyciągać wnioski z materiałów źródłowych i lektur,
- twórczo oraz samodzielnie rozwija własne uzdolnienia i zainteresowania,
- proponuje rozwiązania oryginalne i wykraczające poza materiał programowy,
- jego wypowiedzi ustne i pisemne są bezbłędne oraz cechują się dojrzałością myślenia,
- nie powiela cudzych poglądów, potrafi krytycznie ustosunkować się do językowej, literackiej i kulturalnej rzeczywistości,
- bierze udział i osiąga sukcesy w konkursach przedmiotowych i literackich,
- podejmuje działalność literacką lub kulturalną w różnych formach szkolnych, prezentuje wysoki poziom motoryczny oraz artystyczny.

Ocena bardzo dobra

Otrzymuje uczeń, który opanował pełen zakres wiadomości i umiejętności przewidzianych programem nauczania klasy III.

Kształcenie językowe i literackie:

- prowadząc dyskusję negocjuje, stosuje parafrazę, broni swojego stanowiska,
- rozwiązuje sprzeczności,
- dokonuje podsumowania wyników dyskusji,
- opowiada swobodnie z zastosowaniem dygresji,
- charakteryzując postać dostrzega wpływ środowiska, tradycji, kultury, religii,
- zdając sprawozdanie, odnajduje ukrytą perswazję, cel wypowiedzi,

- dokonuje uogólnień na podstawie przeczytanego tekstu,
- czyta ze zrozumieniem różne teksty literatury popularnonaukowej i fragmenty literatury naukowej,
- ma świadomość wieloznaczności wypowiedzi literackiej,
- odkrywając w literaturze wartości uniwersalne, przenosi je do własnego świata wartości,
- posługuje się w sposób naturalny i funkcjonalny pojęciami i terminami z zakresu literatury i kultury,
- w komunikatach medialnych odczytuje znaki i kody dosłowne i metaforyczne,
- wykorzystuje media jako źródło informacji i opinii w samodzielnym dochodzeniu do wiedzy,
- świadomie i krytycznie odbiera różne rodzaje utworów muzycznych, ojczystych i muzyki innych narodów,
- wykorzystuje słownik etymologiczny oraz słownik mitów i tradycji kultury,
- tworzy różnorodne instrukcje i wykorzystuje je w samodzielnej pracy,
- umie obronić się przed manipulacyjnym działaniem środków przekazu,
- redaguje sprawozdanie, przytacza wypowiedzi mówcy,
- ocenia wartość filmu (koncertu),
- w rozprawce dobiera najtrafniejsze argumenty,
- łączy fakty, syntetyzuje, dedykuje.

Nauka o języku:

- wykorzystuje funkcje stylistyczne mowy zależnej i niezależnej,
- parafrazuje teksty, wykorzystuje wyrazy synonimiczne, wieloznaczne, przeciwstawne, o zabarwieniu emocjonalnym, o znaczeniu przenośnym,
- stosuje zapożyczenia z języków obcych,
- odmienia obce nazwy miejscowości.

Ocena dobra

Uczeń opanował wiadomości i umiejętności przewidziane podstawą programową oraz elementy wybrane z programu nauczania dla klasy III.

Kształcenie językowe i literackie:

- Prowadzi wywiad z osobą fikcyjną w sytuacji symulowanej (np. postaci literackiej).
- Potrafi prowadzić dyskusję.
- Dopełnia wypowiedzi innych.

- Analizuje uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne postępowania postaci dostrzegając wpływ środowiska, tradycji, kultury i religii.
- Zna pojęcia: kompromis, negocjacja, parafraza, dygresja.
- Interpretuje tekst poprzez głośne czytanie z odpowiednią intonacją.
- Czyta ze zrozumieniem różnorodne teksty literatury pięknej, publicystycznej.
- Określa specyficzne cechy stylu różnych tekstów.
- Odkrywa w literaturze wartości uniwersalne.
- Czytając różnorodne teksty, rozstrzyga dylematy moralne, umiejętnie dokonuje wyboru.
- Analizuje komunikaty medialne.
- Rozpoznaje znaczenia metaforyczne dzieł plastycznych.
- Ocenia wiarygodność i poprawność językową różnorodnych czasopism.
- Korzysta z poznanych wydawnictw informacyjnych.
- Zdobywa informacje, wykorzystuje różne źródła.
- W sloganach reklamowych dostrzega elementy tradycji literackiej i kulturowej.
- Umie korzystać ze środków przekazu.
- Redaguje sprawozdanie z referatu, przemówienia, kazania.
- Dokonuje uogólnień.
- Dobiera w recenzji właściwe słownictwo w celu wartościowania i opiniowania].
- Wyraża i uzasadnia własne zdanie.
- Stosuje w rozprawce zwroty i wyrażenia uzasadniające stanowisko nadawcy.
- Redaguje list otwarty, uzasadniając własne stanowisko.
- Redaguje przemówienie.
- Posługuje się poznanymi technikami notowania.
- Sporządza mapę mentalną (mapę myśli).

Nauka o języku:

- przekształca różnorodne konstrukcje składniowe w zależności od potrzeb komunikacyjnych i stylistycznych,
- świadomie stosuje i przekształca w wypowiedziach mowę zależną i niezależną,
- ocenia poprawność neologizmów i zapożyczeń, ich wartość komunikacyjną i stylistyczną,

Ocena dostateczna

Uczeń w zakresie umożliwiającym postępy w dalszym uczeniu się opanował wiedzę i umiejętności zawarte w podstawie programowej.

Kształcenie językowe i literackie:

- zadaje pytania sprawdzające i naprowadzające,

- wyczerpująco udziela odpowiedzi na pytania innych,
- opowiada swobodnie z zastosowaniem zwrotów do adresata i środków pozajęzykowych,
- analizuje motywy postępowania postaci,
- zdaje relację z wykładu, pogadanki, prelekcji, porządkuje usłyszane treści,
- dokonuje własnej interpretacji utworów literackich,
- czyta biegle, poprawnie, głośno, wyraźnie i wyraziście,
- umie korzystać z indeksów i bibliografii,
- rozróżnia kreacyjny charakter literatury,
- odkrywa w literaturze społeczne, patriotyczne i religijne postawy bohaterów i konfrontuje je z zachowaniami osób rzeczywistych,
- rozumie znaczenie terminów i pojęć: oda, tekst źródłowy, reportaż, indeks, dialektyzm,
- dostrzega tworzywo teatru telewizyjnego jako połączenie tworzyw teatru i filmu,
- dostrzega możliwości destrukcyjne działania środków masowego przekazu,
- dostrzega związek dzieła plastycznego z literackim, wyraża opinię
- rozróżnia muzykę ludową, klasyczną i popularną,
- świadomie wybiera czasopisma,
- posługuje się poznanymi słownikami i encyklopediami,
- rozumie treść różnorodnych instrukcji,
- ocenia treść i formę reklam,
- redaguje sprawozdanie z wykładu, pogadanki, prelekcji,
- redaguje różne recenzje,
- uogólnia, dochodzi do prawdy na podstawie przeprowadzonej argumentacji,
- redaguje list oficjalny, stosuje właściwe słownictwo,
- redaguje list motywacyjny.

Nauka o języku:

- buduje poprawne pod względem składniowym i interpunkcyjnym wypowiedzenia złożone,
- poprawnie zapisuje nazwy własne, zakończenia nazwisk żeńskich i małżeństw oraz zakończenia -ski, -cki, -dzki, -stwo, -ctwo, -dztwo,
- dobiera wyrazy, które najtrafniej wyrażają żądane treści,
- poprawnie stosuje i zapisuje neologizmy i zapożyczenia,
- stosuje w wypowiedzeniach antonimy i homonimy,
- poprawnie stosuje w swoich wypowiedzeniach wyrazy o znaczeniu abstrakcyjnym i konkretnym,

Ocena dopuszczająca

Uczeń samodzielnie lub przy pomocy nauczyciela wykonuje proste zadania przewidziane podstawą programową.

Kształcenie językowe i literackie:

- dba o kulturę języka,
- dąży do osiągnięcia kompromisu,
- jest obiektywny i bezstronny w ocenie wypowiedzi,
- opisuje ustnie postać, przedmiot, krajobraz,
- wygłasza teksty z pamięci,
- doskonali technikę czytania,
- rozumie ogólny sens czytanych tekstów,
- rozróżnia cechy poznanych już gatunków literackich,
- rozumie znaczenie pojęć: tren, bibliografia, archaizm, gwara,
- dostrzega różnice między tworzywem teatru i filmu,
- świadomie korzysta ze środków masowego przekazu,
- dostrzega związek dzieła plastycznego z literackim,
- poprawnie pisze tytuły czasopism,
- doskonali umiejętność pisania opowiadania, streszczenia, charakterystyki postaci,
- redaguje sprawozdanie,
- redaguje rozprawkę zgodnie z planem kompozycyjnym,
- sporządza notatkę w formie zbioru cytatów,

Nauka o języku:

- buduje poprawne pod względem składniowym wypowiedzenia złożone,
- zapisuje poprawnie mowę zależną i niezależną,
- stosuje w wypowiedzeniach poprawne formy nazw własnych, nazw żeńskich i małżeństw,
- stosuje w wypowiedzeniach synonimy.

Ocena niedostateczna

Uczeń nie opanował podstawowych umiejętności i wiadomości w zakresie programu nauczania.

Kształcenie językowe i literackie:

- nie dba o kulturę języka,
- nie doskonali techniki czytania ze zrozumieniem,
- nie rozumie podstawowych pojęć z literatury,
- nie rozumie sensu czytanych tekstów,
- nie dostrzega różnic między tworzywem teatru i filmu,
- nie wyszukuje informacji w środkach masowego przekazu,
- nie dostrzega związku dzieła plastycznego z literackim,
- nie potrafi formułować dłuższych form wypowiedzi pisemnej (opowiadanie, opis, charakterystyka, streszczenie, list),

- ma słaby zakres słownictwa, błędnie redaguje swoje wypowiedzi pod względem językowym,
- w wypowiedziach pisemnych nie przestrzega zasad ortograficznych, interpunkcyjnych, językowo – logicznych i stylistycznych.

Nauka o języku:

- nie buduje poprawnie pod względem składniowym wypowiedzeń złożonych,
- nie wie co to mowa zależna i niezależna,
- nie stosuje w wypowiedzeniach poprawnych form nazw własnych, żeńskich i małżeństw,
- nie wie, czym są neologizmy, synonimy i homonimy.

Izabela Wrzosek

B I B L I O G R A F I A

1. E. Gałczyńska, Rozkład materiału nauczania do klasy II gimnazjum. Świat w słowach i obrazach, Płock 2000.
2. Korepetytor. Miesięcznik dla uczniów i nauczycieli szkół podstawowych i gimnazjalnych, nr 2/82 październik 1999.
3. T. Zawisza – Chlebowska, Przedmiotowy system oceniania z języka polskiego dla gimnazjum do podręczników W. Bobińskiego „Świat w słowach i obrazach” oraz K. Orłowskiej i H. Synowiec „Język ojczysty” WSiP
4. Program nauczania. Język polski dla klas 1-3 Świat w słowach i obrazach, Warszawa 1999.